

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 26. oktobra 1881.

Obseg: Naznanilo novega šolskega leta podkovske šole v Ljubljani. — Razglas popotnega kmetijskega poučevanja. — Razstava goveje živine v Kranji 18. dne oktobra. — Poročilo o prvi dolenski kmetijski razstavi v Novomestu. — Lukasov nauk, kako sadje dobro sušiti. — Gospodarske novice. — Meje dežele Kranjske v raznih časih. (Dal) — Zborovanje šolskih društev: „Vdovskega učiteljskega društva“, „Slovenskega učiteljskega društva“ in „Narodne šole“. Slovenski jezik pri sodnijah zopet iz groba vstal. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**Naznanilo novega šolskega leta podkovske šole v Ljubljani.**

Novo šolsko leto prične se 14. dne prihodnjega meseca novembra.

Kdor želi v to podkovsko šolo sprejet biti, se mora izkazati: 1) s spričalom, da se je pri kakem kovaču za kovaškega pomočnika izučil in da je po takem sposoben učiti se podkovstva napačnih in bolnih kopit in parkljev, 2) z domovinskim listom, 3) s spričbo svojega župnika ali župana, da je poštene obnaše, in 4) da zna brati in pisati slovensko, ker učni jezik na tej šoli je slovenski.

Šola traja pol leta. Kdor koncem polu leta preskušnjo dobro prestopi, more po postavi od leta 1873. patent podkovskega mojstra dobiti, ker sedaj brez preskušnje v podkovski šoli ali pred posebno, od c. kr. deželne vlade odloženo komisijo nihče ne more postati kovaški mojster.

Nauk v tej šoli je brezplačen; vsak učenec ima skrbeti le za to, da si za šolski čas oskrbi živež in stanovanje v Ljubljani, ter potrebne šolske knjige. Stanovanje dobijo učenci za majhno plačo v šolski hiši.

Učenci naj se oglasijo vsaj kaka dva dni pred šolskim začetkom v šoli na spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še zmerom premalo v višem podkovstvu izučenih kovačev in zdravnikov kopitnih bolezni, zato naj bi županstva svojo skrb obračala na to, da dobi vsaka občina vsaj enega dobrega kovača.

Dosedanje celoletne šole za živinozdravniške pomočnike ne bo več, ker po novih postavah od leta 1857. in 1871. se morajo živinozdravniki, da dobijo diplomu, tri leta živinozdravstva na Dunaji učiti.

V Ljubljani 24. oktobra 1881.

Karol baron Wurzbach,
predsednik c. k. kmetijske družbe
kranjske.

Dr. Jan. vitez Bleiweis,
šolski vodja.

Razglas**popotnega kmetijskega poučevanja.**

Sl. ministerstvo kmetijstva je blagovolilo za letošnje leto na trojno stran nekoliko državne podpore dati za popotno kmetijsko poučevanje in je dovolilo, da — poleg gosp. župnika Mesarja in gosp. Dolenca, vodje Slapenske vinorejske šole — gosp. Gustav Pirc, adjunkt Slapenske šole, gre v nekatere kraje kmetovalcem razkladat važnost umne živinoreje, potrebo vzdržavanja dobrih plemenskih bikov itd., katerih nam po deželi še toliko manjka itd. Tudi umno napravljenih gnojišč, ki so v ozki zvezi z živinorejo, še zelo pogrešamo po deželi, čeravno je gnojna jama zlata jama kmetovalčeva. To in mnogo družega bo predmet gosp. Pirčevemu predavanju.

Da pa naši ukaželjni gospodarji, mladi in stari, vedó, kam in kdaj pride gosp. Pirc, naznanja jim podpisani odbor to-le:

v Šenčur pri Kranji pride 30. dne oktobra,
na Dovje na Gorenjskem 1. dne novembra,
v Lesce na Gorenjskem 2. dne novembra,
v Staro Loko pri Škofji Loki 4. dne novembra,
v Mengiš pri Kamniku 6. dne novembra,
na Brdo pri Podpeči 7. dne novembra,
v Litijo na Dolenjsko 8. dne novembra,
v Dol pod Ljubljano 9. dne novembra.

Naj bi dotične častite kmetijske podružnice, pa tudi prečastita duhovščina in častiti župani in gospodje učitelji kolikor morejo v svojih krogih razglasili ta predavanja in svojim ljudem priporočili udeležbo, vsaj gré le za korist domačemu kmetijstvu, kateremu vzlasti na Gorenjskem je glavni steber živinoreja, za katero imamo tudi dobro in z lepimi podobami razjasneno slovensko knjigo, ki jo je po naročilu družbe kmetijske spisal dr. Jan. Bleiweis.

Centralni odbor c. kr. družbe kmetijske
v Ljubljani 24. oktobra 1881.

**Razstava goveje živine v Kranji
18. dne oktobra.**

Kakor so „Novice“ uže omenile, nagnalo se je v razstavo dne 18. t. m. nad 100 glav goveje živine.

Katerim gospodarjem so se darila priznala, je tudi uže objavljeno bilo; ni tedaj družega govoriti, nego o stvari sami.

Res je gorenjska stran Kranjske dežele po naravi svoji jako sposobna za uspešno živinorejo, a treba je bilo, z žlahno živino zboljšati domači goveji rod, ki je zmes raznovrstnih govejih plemen, Muricodolskega, Marijodvorskega in celo tudi rujavega Švajcarskega (Schwyzerbraunvieh).

Da je pa sl. kmetijska družba pravo zadela, ko je odločila za Gorenjsko za požlahnovanje govede Belansko-Pincgavsko plemo, prepričal sem se pri tej razstavi do dobrega. Ne le, da uže dokaj kmečkih gospodarjev odgojuje prav lepe čistokrvne Belanske in Pincgavske krave in tudi bike, ampak tudi domača živina križem plemenjena z Belansko kaže lepe telesne oblike. Tudi to se je moglo zapaziti, da je živina Belanska in pa domača po Belanski požlahnena prav povoljno rejena. Slišal sem od vseh strani, da ta živina zelo rada je in se pri mesu dobro obdrži. O zadostljivosti Belanske živine, to je, da o klaji ni zbirčna in kočljiva, so vsi lastniki edini; da je pa ta lastnost velike važnosti, kdo bi mogel to zanikavati? Tudi o dobroti za molžo sem slišal marsikoga prav povoljno izrazivati se, kakor sem se tudi jaz sam s kupljenimi izvirnimi Belanskimi kravami prepričal. Prav sedaj je leto in dan, kar sem jih dobil iz Belanskega, tedaj morem sedaj zanesljivo poročati o množini letne molže.

Ena prvesnica (2½ leta stara) dala je, čeravno je še le po Božiču teletila, do sedaj 1897 litrov mleka, — druga, ki je dosedaj 2krat teletila, 2495, — tretja pa, ki je dosedaj 5 telet imela, 2698 litrov.

Pomisliti pa je treba, čeravno so take številke gotovo jako povoljne pri navadnem krmenju — seno srednje dobrote in malko otrobov in soli — da je morala ta živina, doma v hladnih planinah, privaditi se vročega tukajšnjega poletja. Ona tudi dolgo časa molze, tako, da skoro še le v 9. mesecu brejosti jenja molzti — hvalevredna lastnost, ki se pri naših domačih kravah, pa tudi pri Muricodolkah in Mariadvorkah zelo redkokrat nahaja.

Našel sem pa tudi pri naši živinoreji nekatere pomanjkljivosti, katerih ne smem zamolčati, vsaj gré za zboljšanje; dokler pa niso znane slabosti, jih tudi ni mogoče odpraviti. Marsikatera žival bila je za pleči nekoliko prazna, zato naj pazijo umni živinorejci, da zbirajo za plemenske bike take junce, ki so v tem telesnem delu popolnoma hvalevredni, to je, polnega z plečja. Prav tako naj se preveč vsedlane živali po mogočnosti izključujejo od plemenstva.

Kakor nerad, vendar ne smem zamolčati, da mi je hudo delo, ko sem videl nekega telesno prekrasno stvarjenega bika, umazanega do kolen in beder. Snažnost je gotov pomoček k vspešni živinoreji, in na to ne bi smeli naši živinorejci nikdar pozabiti, prav za prav še le se učiti.

Zakaj dandanes slovi sicer geografično mala Švajca po svoji živinoreji? Ali so res morda ondi kmetje od narave tako izvrstno bistroumni? Ne! Učili so se; njih vlada skrbela je, da so jih razumni možje podučevali, kako se ima raynati z živino, kako jo krmiti, kakošno izbirati za plemo itd. Vsega tega ni še bori kranjski kmet dobil in zato ne smemo biti preostri sodniki, sicer morali bi druge kroge obsoditi in ne kmetov.

Sl. kmetijska družba naj nadaljuje srečno pričeto svoje delo in ker je po izkušnjah dokazano, da še le v 6. rodu se vsa kri iz živine v živino tako prelije, da se dospe do popolne zboljšave domače živine, naj toraj ona skrbi, da bo visoko c. k. ministerstvo vsaj še kakih

10 let delilo subvencije za nakupovanje žlahne plemenske Belanske živine; ko bi pa ministerstvo ne hotelo nadaljevati svojih podpor toliko časa, naj deželni zbor te prevažne podpore ne pozabi privoliti, ki edina bo dovedla kranjske gospodarje do boljšega blagostanja.

Merodajni krogi pa naj tudi ne zabijo, da le v rokah res razumnega in izvedenega moža more sleherno opravilo povoljno razvijati se, tako tudi živinoreja, toraj naj skrbijo tudi za zdrav primeren pouk živinorejcem!

Poročilo o prvi dolenski kmetijski razstavi v Novomestu.

Spisal Anton Derganc.

Z ozirom na priznani veliki vpliv, ki ga imajo javne razstave kmetijskih pridelkov in vsega tega, kar je z njimi v zvezi, na napredek kmetijstva, je kmetijska podružnica novomeška v svojem občnem zboru 18. avgusta t. l. sklenila, da naj bi se osnovale premakljive kmetijske razstave, ki bi se potem vsako leto vrstile v Novomestu, v Krškem in v Metliki, kar se je uže leta 1877. dne 4. aprila v občnem zboru sicer sklenilo, zaradi elementarnih nezgod pa, od katerih bila je naša Dolenjska zelo obiskovana, do letošnjega leta ne izpeljalo. — Kmetijska podružnica je izvolila za letošnji razstavni kraj Novomesto in odločila za razstavne dneve 2., 3. in 4. oktober, ob enem pa tudi imenovala razstavni odbor in sodnike za stran razpisanih daril.

Tudi Krška kmetijska podružnica je imenovala svoje ude za razstavni odbor in sodnike, za Metliško podružnico, katera je uže po smrti Homača, bivšega predsednika te podružnice brez načelnika, sta imenovala prva dva razstavna odbora te ude.

Razstava se je vršila v prostorih prvega narodnega doma v Novomeški čitalnici, katero je gosp. predsednik čitalniškega društva razstavnemu odboru radovoljno prepustiti blagovolil.

Razstavo otvoril je 2. oktobra dopoldne ob 10. uri c. kr. okrajni glavar gosp. Jožef Ekel, katerega imenoval je c. kr. deželni predsednik velečastiti gospod Winkler svojim namestnikom, ker njemu samemu ni bilo mogoče pri razstavi navzočemu biti zaradi obravnav v deželnem zboru. 4. oktobra ob 12. uri opoldne zatvoril je zopet gosp. okrajni glavar razstavo.

C. kr. kmetijska družba v Ljubljani bila je zastopana po gosp. Rih. Dolencu, vodji deželne sadje- in vinorejske šole na Slapu.

2. oktobra predaval je gospod vodja Dolenc o vinoreji in o važnosti sadjereje, osobito za našo Dolenjsko v krasnem govoru, in gosp. predsednik razstavnega odbora Anton Ogulin o moštnih in vinskih preiskavah in 3. oktobra o trtni uši.

Za darila odločil je razstavni odbor častne diplome 1. in 2. reda in pohvalna pisma. Prve delila je c. kr. kmetijska družba, druge podružnica novomeška, ker je bilo Novomesto prvi razstavni kraj in načelnik razstavnega odbora.

Razstavnemu odboru načelnik je bil gospod Anton Ogulin, namestnik načelnika kmetijske podružnice novomeške; — udje temu odboru pa so bili: za kmetijsko podružnico novomeško: Franjo Pintar, posestnik, Florijan Skaberne, posestnik, Anton Derganc, tajnik, — za kmetijsko podružnico krško: Janez Kuavs, vikar v Krškem, Fr. Gregorič, posestnik v Krškem, — za kmetijsko podružnico metliško: Franjo Kastelic stareji, in Franjo Kastelic ml., oba kupca v Novomestu.

Sodnji za stran razpisanih daril je bil načelnik: gosp. Rihard Dolenc, vodja deželne sadje- in vinorejske